

МІЖРЕГІОНАЛЬНИЙ ПІДХІД ДО ІНКУБАЦІЇ БІЗНЕСУ У КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА

INTERREGIONAL APPROACH TO BUSINESS INCUBATION IN THE CONTEXT OF SMALL BUSINESS DEVELOPMENT

У статті розглянуто міжрегіональний підхід до інкубації бізнесу, який полягає у взаємодії місцевих органів влади, підприємництва та суспільства в рамках соціально-економічних програм розвитку регіонів. Розглянуто функції діяльності бізнес-інкубаторів міжрегіонального типу. Досліджено основні елементи підтримки малого підприємництва. Проведено дослідження концепції бізнес-інкубатора міжрегіонального типу та розглянуто його функції, напрями, завдання та цілі, що дадуть змогу вирішити проблеми, які пов'язані з розвитком малого підприємництва, консолідацією областей відповідного регіону, забезпечать посилення функціональної і галузевої спеціалізації, інтеграцію регіонів України в національну економіку на конкурентній основі. Створення бізнес-інкубаторів міжрегіонального типу дозволяє збільшити кількість малих високотехнологічних підприємств і сприяє їх виходу на міжрегіональні та міжнародні ринки, створюючи передумови для інтеграції економіки регіонів України в глобальну економічну систему.

Ключові слова: бізнес-інкубатор; міжрегіональний підхід; державна підтримка; мале підприємство; регіон.

Постановка проблеми. В сучасних умовах глобалізаційних змін бізнес-інкубатори є не лише дієвим інструментом розвитку економічної, соціальної, структурної та інноваційної політики держави, а й одними з ключових елементів підтримки розвитку малого підприємництва. Бізнес-інкубатори є невід'ємною складовою загальної національної системи інновацій будь-якої країни. Розвиток бізнес-інкубування в Україні прискорює формування Національної системи інновацій та сприяє вирішенню нагальних проблем, пов'язаних із безробіттям.

Сучасні підходи до моніторингу та оцінювання діяльності бізнес-інкубаторів не дають можливості завчасно виявити проблеми функціонування елементів інфраструктури вітчизняної економіки, їх подальшого розвитку та проблеми державного регулювання національної економіки, здійснення оцінки впливу інфраструктури на розвиток соціально-економічної системи.

На сьогодні через динамічний розвиток інфраструктури і транспортної мережі малих підприємств досить великого значення набувають міжрегіональні зв'язки між підприємствами, географічна діяльність яких здійснюється за рамками одного регіону, вихід на нові ринки збуту та розширення бізнесу в різних регіонах України. Міжрегіональний підхід до моніторингу, оцінювання та аналізу бізнес-інкубаторів як одних із головних елементів інфраструктури підтримки малого підприємництва на довгостроковий період зможе повною мірою відповідати соціально-економічним реаліям регіону, що змінюються. Міжрегіональний тип бізнес-інкубатора полягає в стійкому розвитку підприємства після виходу з інкубатора за рахунок уміння постійно пристосовуватися до умов регіону, що змінюються [1].

Аналіз останніх джерел досліджень і публікацій. Процеси глобалізації і регіоналізації економіки сучасної України, що визначають особливий статус регіону в концепції формування бізнес-інкубатора міжрегіонального типу, представлені в роботах С. Бандура, О. Гонти, М. Денисенка, І. Дорошенка, В. Куценко, В. Симоненка, В. Тодосійчука, М. Фащевського та ін. Водночас, вимагають перегляду дослідження ролі міжрегіонального підходу до інкубації бізнесу як елементу інфраструктури підтримки малого підприємництва.

Постановка завдання. Метою статті є дослідження міжрегіонального підходу до інкубації бізнесу як одного з головних важелів розвитку інфраструктури підтримки малого підприємництва, що забезпечує успішну діяльність малих підприємств в регіоні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Міжрегіональний підхід до інкубації бізнесу полягає у взаємодії місцевих органів влади, підприємництва та суспільства в рамках соціально-економічних програм розвитку регіонів. Міжрегіональні бізнес-інкубатори дають можливість вико-

ристовувати ресурси регіону та є ресурсом для раціонального масштабування економічної системи регіону, галузевої спеціалізації і кластеризації, міжгалузевої, інтеграції і соціальної консолідації економічної системи регіону. Основними функціями діяльності бізнес-інкубаторів міжрегіонального типу є: інфраструктурна, сервісна, комунікаційна, координаційна, консалтингова, дослідницька, планування і надання фінансової підтримки, інтелектуально-психологічна, освітня [2].

Бізнес-інкубатор міжрегіонального типу є одним із основних елементів інфраструктури підтримки малого підприємництва в регіоні, що створює умови успішної діяльності малих підприємств у регіоні. В цьому полягає інфраструктурна функція бізнес-інкубаторів міжрегіонального типу.

Державне регулювання малого підприємництва відіграє важливу роль у сучасному розвитку та становленні малого підприємництва в регіонах України та потребує подальшого його удосконалення. Закон України «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні» (від 22 березня 2012 року № 4618-VI) визначає основні напрями підтримки малого підприємництва, без зосередження уваги на галузевому спрямуванні (рис. 1) [3].

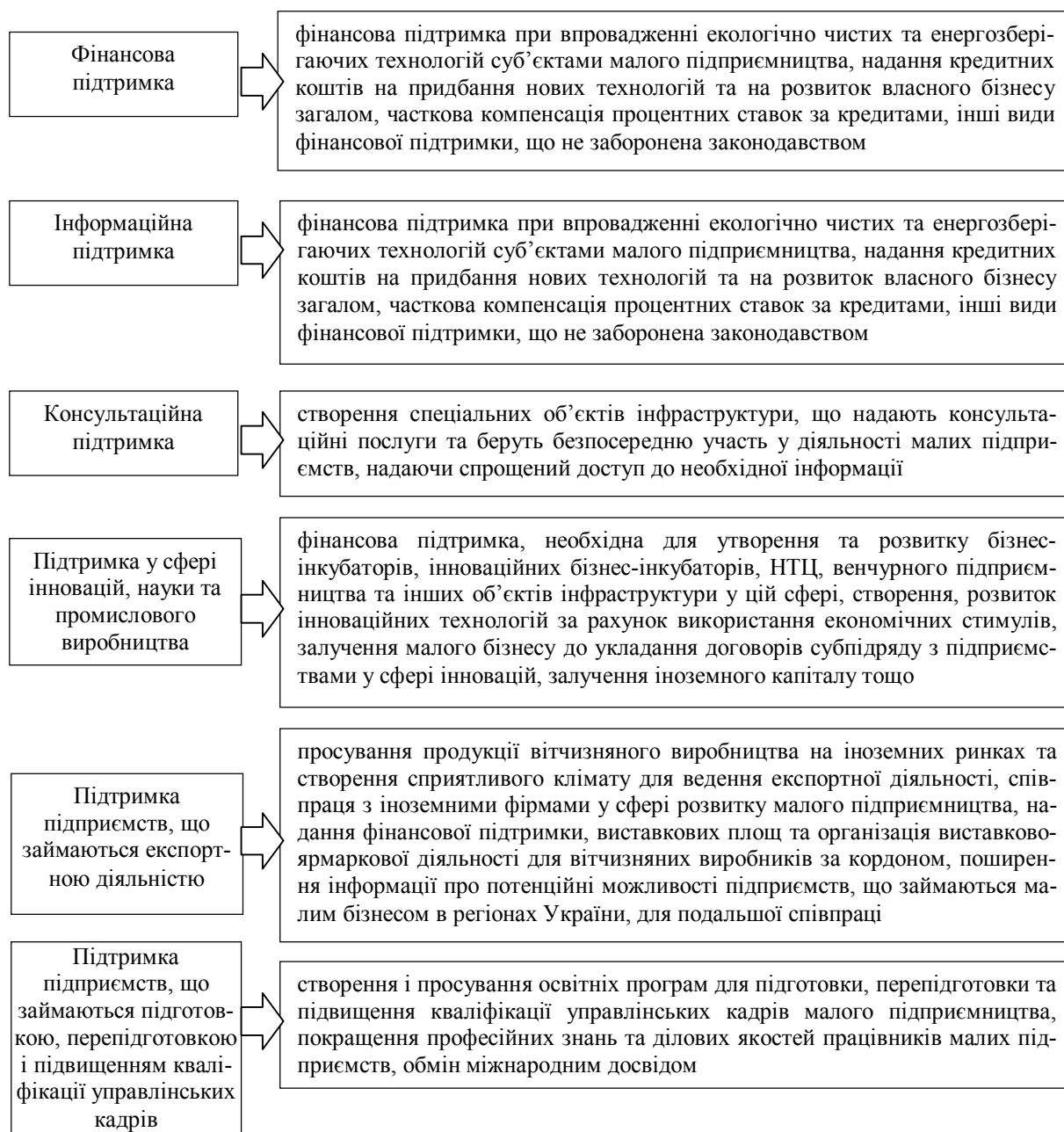

Рис. 1. Основні напрями підтримки малого підприємництва в Україні

Державна політика підтримки малого підприємництва являє собою сукупність пріоритетних рішень, що визначають правовий, економічний та організаційний розвиток малого підприємництва з урахуванням інтересів влади та суб'єктів господарювання.

Державна підтримка регулювання та розвитку малого підприємництва в Україні здійснюється за допомогою ряду інструментів, використання яких спрямоване на: можливість використання кредитних ресурсів, покращення матеріально-технічної бази підприємств та підвищення кваліфікації кадрів, підвищення конкурентоспроможності продукції малих підприємств на ринку та розширення мережі збутової діяльності підприємств малого бізнесу [4].

Основним чинником формування державної підтримки малого підприємництва, перш за все, є те, що мале підприємництво знаходиться на стадії становлення і є одним із провідних секторів ринкової економіки та її структуроутворюючим елементом. Малий бізнес не лише стимулює економічну конкуренцію та структурну перебудову економіки, а й сприяє послабленню монополізму, формуванню нової соціальної верстви підприємців-власників. Державна підтримка малого підприємництва не обов'язково пов'язана з додатковими фінансовими витратами. Безпосередній вплив мають встановлення правових та економічних засад розвитку, законодавчих прав та гарантій, ліквідації адміністративних перешкод [5]. Безпосередній вплив на мале підприємництво мають такі фактори, як інфляція, циклічні коливання, податковий тиск, фінансові труднощі й конкуренція великих корпорацій тощо.

Сервісна функція полягає у забезпеченні малих підприємств приміщеннями з оснащеними робочими місцями, професійними консультаціями тощо. Взаємодія учасників підприємницької діяльності для створення сталого економіко-господарського розвитку підприємницького середовища є комунікаційною функцією міжрегіональної інкубації бізнесу. Особливістю консалтингової і освітньої функції є надання правової і бухгалтерської підтримки підприємцям, підвищення кваліфікації і освітнього рівня підприємців, проведення тренінгів, семінарів тощо. Інтелектуально-психологічна функція полягає в створенні позитивного іміджу малого підприємництва через взаємодію зі спеціальними засобами масової інформації, організації прес-конференцій. Діяльність бізнес-інкубаторів міжрегіонального типу у взаємозалежності з регіональними ЗМІ дозволяє поширювати інформацію про їх діяльність та просування на нові ринки за межами одного регіону. Дослідницька функція бізнес-інкубатора міжрегіонального типу полягає у підборі й реалізації проектів та проведенні науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт, які є пріоритетними для відповідного регіону. Бізнес-інкубатори надають послуги з комерціалізації, що полягає у наданні бізнес-плану, просуванні товару, пошук інвесторів тощо. Що стосується координаційної функції бізнес-інкубатора міжрегіонального типу, вона полягає в узгодженні діяльності і забезпеченні взаємодії між окремими елементами інфраструктури; підтримці малого бізнесу в регіоні місцевими і регіональними органами влади, громадськими об'єднаннями, консалтинговими і освітніми структурами, кредитно-фінансовими установами, бізнес-центрами і науково-технологічними парками.

Бізнес-інкубатор міжрегіонального типу передбачає необхідність використання конкурентних переваг суб'єктів малого підприємництва регіонів, що його утворюють, їх особливостей та міжрегіональних зв'язків. Головною метою бізнес-інкубатора міжрегіонального типу є перехід до стійкого розвитку регіонів за рахунок модернізації і реструктуризації економіки, покращення інноваційної діяльності та посилення конкурентних позицій регіону на міжнародних ринках (рис. 2) [3].

Глобальними цілями бізнес-інкубатора міжрегіонального типу є: збільшення добробуту регіону, поліпшення соціально-економічної обстановки, консолідація економік суб'єктів, що входять до складу регіону, посилення галузевої і функціональної спеціалізації регіону для підвищення конкурентоспроможності економіки й інтеграції в національну систему економіки. Зазначені цілі реалізуються шляхом всесторонньої і комплексної підтримки малих підприємств за допомогою інкубації, формування стійкого підприємницького середовища у визначених, пріоритетних для кожного конкретного регіону секторах економіки.

Створення бізнес-інкубатора міжрегіонального типу дасть змогу вирішити проблеми, що пов'язані з розвитком малого підприємництва, консолідацію областей відповідного регіону, забезпечить посилення функціональної і галузевої спеціалізації, інтеграцію регіонів України в національну економіку на конкурентній основі.

Основною нормативно-правовою базою, якою керується діяльність міжрегіональних бізнес-інкубаторів є: Закон України «Про державну підтримку малого та середнього підприємництва в Україні» № 4618-17 від 22 березня 2012 року, обласні програми розвитку малого підприємництва, стратегії економічного та соціального розвитку областей.

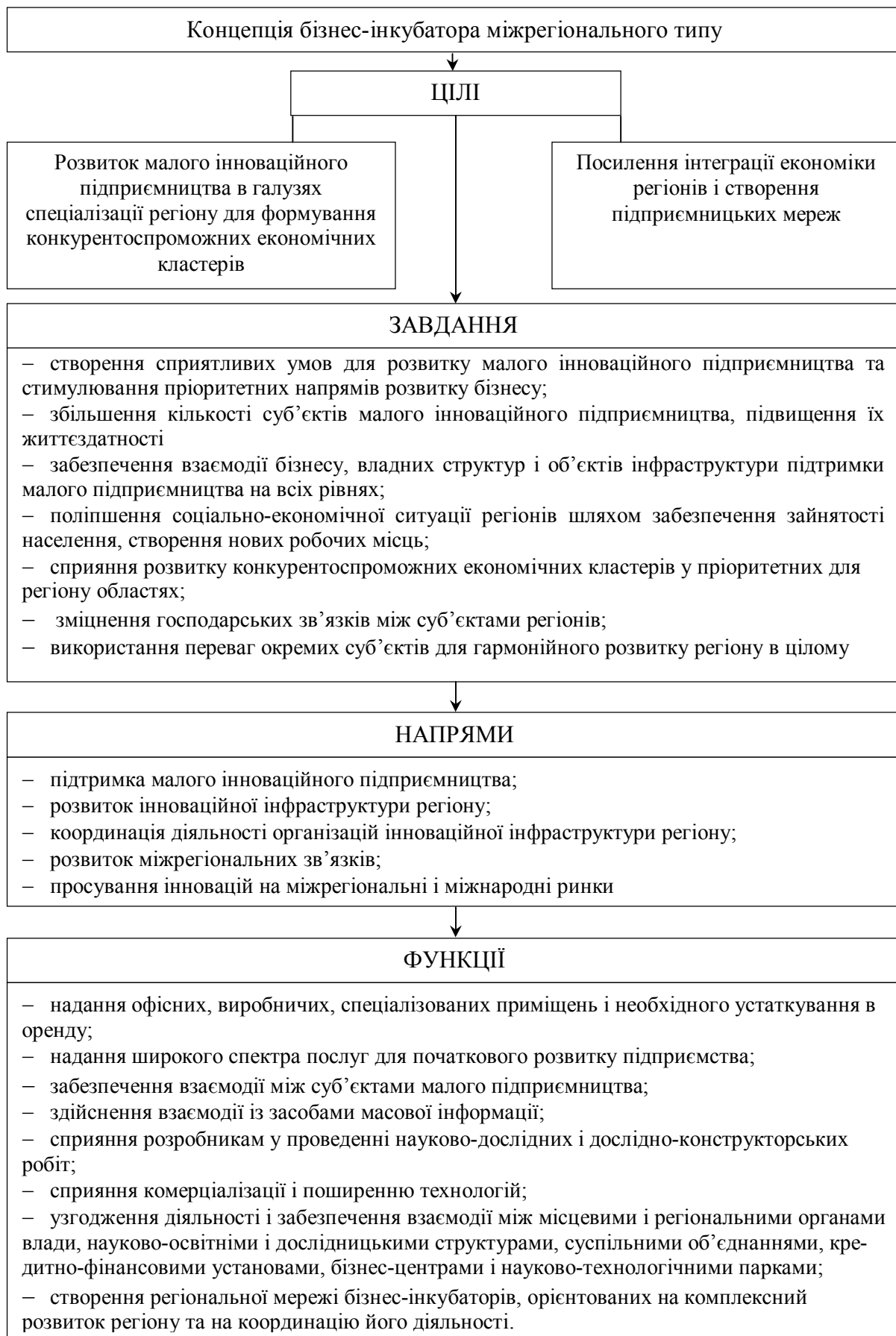

Рис. 2. Концепція бізнес-інкубатора міжрегіонального типу

Однією з провідних характеристик бізнес-інкубаторів є місце розташування, яке впливає на їх підприємницьку діяльність, координацію підтримки суб'єктів малого підприємництва, можливість реалізації продукції і послуг та виходу на міжрегіональні ринки.

Міжрегіональний підхід до інкубації бізнесу дозволяє забезпечити концентрацію регіональних господарських суб'єктів малого підприємництва і використовувати наявний науково-виробничий потенціал території для комерціалізації інновацій і виробництва конкурентоспроможної високотехнологічної продукції. Налагодження стійких міжрегіональних і міжнародних підприємницьких зв'язків та розширення ринків збуту продукції малих підприємств можна досягти за допомогою розвинутого транспортно-логістичного комплексу [6].

Інноваційний бізнес-інкубатор міжрегіонального типу дає можливість не лише збільшити частку інновацій в економіці регіону, а й забезпечити територіальну інтеграцію науки, освіти і високотехнологічного виробництва. При цьому збільшиться можливість створення конкурентоспроможних інноваційних підприємств з використанням наявних ресурсів регіону.

Бізнес-інкубатори міжрегіонального типу дають можливість малим підприємствам розширювати можливості ведення бізнесу, а регіону покращити передумови для інтеграції в глобальну систему економіки. На початковому етапі створення бізнес-інкубатор повинен виступати як некомерційна організація з безпосереднім надходженням коштів з державного і місцевого бюджетів та грантів з позабюджетних джерел [7, с. 57]. Бізнес-інкубація не залучає приватних інвесторів, оскільки термін окупності бізнес-інкубаторів достатньо довгий.

На сьогоднішній день в Україні діяльність бізнес-інкубаторів гальмується рядом проблем як в фінансовій, кадровій, нормативно-правовій і теоретико-методологічній сферах, так і загалом трансформацією українського економічного простору та посиленням регіональної інтеграції, що призводить до значного погіршення ефективності інкубації бізнесу як способу підтримки малого підприємництва. Регіональна інтеграція передбачає розширення масштабів діяльності бізнес-інкубатора і зміну цілей його створення. Бізнес-інкубатор міжрегіонального типу орієнтований на комплексний розвиток економіки регіону.

Міжрегіональний підхід до інкубації бізнесу видається найбільш доцільним в умовах глобалізації і посилення регіональної інтеграції, оскільки формування стійких підприємницьких співтовариств, орієнтованих на діяльність у регіональному масштабі, за допомогою підтримки малих підприємств створює передумови для поліпшення соціально-економічного стану, підвищення ролі інноваційної складової в економіці і, як наслідок, підвищення конкурентоспроможності та інтеграції в глобальну економіку. Бізнес-інкубатори міжрегіонального типу не лише знижують ризики в процесі формування стійкого підприємницького середовища в рамках регіону, а й стають ресурсом для масштабування регіонального простору, сприяючи становленню регіонів як атракторів глобалізації [8].

Висновки. В сучасних умовах глобалізаційних змін в економіці та постійного науково-технічного прогресу інноваційна діяльність суб'єктів малого підприємництва набуває все більшого розвитку. Розвиток та комерціалізація нових технологій, створення попиту на інноваційну продукцію дають змогу малим підприємствам вийти на нові ринки збуту та посилюють конкурентоспроможність регіонів України загалом.

Створення бізнес-інкубаторів міжрегіонального типу дозволяє збільшити кількість малих високотехнологічних підприємств та відкриває можливості їх виходу на міжрегіональні і міжнародні ринки, створюючи передумови для інтеграції економіки регіонів України в глобальну економічну систему.

Список використаної літератури

1. Бізнес-інкубування та інноваційні центри : сучасні технології підтримки підприємництва і розвитку інноваційної економіки [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://academia.org.ua>
2. Немченко А. Б. Бізнес-інкубатори в сфері сучасної державної підтримки розвитку регіональної інноваційної інфраструктури / А. Б. Немченко, Т. Б. Немченко // Наукові праці КНТУ. – 2010. – Вип. 17. – (Серія «Економічні науки»).
3. Закон України «Про державну підтримку малого та середнього підприємництва в Україні» від 22 березня 2012 року № 4618-17.
4. Постанова Кабінету Міністрів України «Про Концепцію державної політики розвитку малого підприємництва» від 3 квітня 1996 року № 404.
5. Цегелик Г. Г. Державна підтримка розвитку малого підприємництва в Україні / Г. Г. Цегелик, М. Я. Квик // Вісник Хмельницького національного університету. – 2010. – Т. 2, № 1. – С. 84–89. – (Серія «Економічні науки»).

6. Пономарьов І. Ф. Бізнес-інкубатори як елемент інфраструктури розвитку малого підприємництва (закордонний досвід і перспективи його використання в Україні) / І. Ф. Пономарьов, О. В. Гайдатов // Економіка промисловості. – 2002. – № 1. – С. 27–32.
7. Програма розвитку бізнес-інкубаторів [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.wtec.org/loyola/bid/bidukr-ukr.html#background>
8. Прилепа Н. В. Бізнес-інкубатор як одна з сучасних організаційних форм підтримки інноваційної діяльності / Н. В. Прилепа // Вісник Хмельницького національного університету. – 2006. – № 5, т. 2. – С. 56–61. – (Серія «Економічні науки»).
9. Микитюк О. П. Розвиток бізнес-інкубаторів та їх роль у підтримці малого підприємництва / О. П. Микитюк // Актуальні проблеми економіки : наук. екон. журн. – Київ, 2003. – № 11 (29). – С. 98–106.
10. Мельник Т. О. Аналіз стратегій розвитку малого підприємництва в Україні / Т. О. Мельник // Проблеми економіки. – № 1. – Харків: Наук.-досл. центр індустр. проблем розвитку, 2015. – С. 106–111.

References

1. Biznes-inkubuvannia ta innovatsiini tsentry : suchasni tekhnolohii pidtrymky pidpriemnytstva i rozvytku innovatsiinoi ekonomiky [Elektronnyi resurs]. Rezhym dostupu : <http://academia.org.ua>
2. Nemchenko, A. B., Nemchenko, T. B. (2010) Biznes-inkubatory v sferi suchasnoi derzhavnoi pidtrymky rozvytku rehionalnoi innovatsiinoi infrastruktury. *Naukovi pratsi KNTU. Seriya Ekonomichni nauky*, (17).
3. Zakon Ukrainy „Pro derzhavnu pidtrymku maloho ta serednoho pidpriemnytstva v Ukraini” vid 22 bereznia 2012 roku № 4618-17.
4. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy „Pro Kontseptsiu derzhavnoi polityky rozvytku maloho pidpriemnytstva” vid 3 kvitnia 1996 roku № 404.
5. Tsehelyk, H. H., Kvyk, M. Ya. (2010) Derzhavna pidtrymka rozvytku maloho pidpriemnytstva v Ukraini. *Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu. Seriya: Ekonomichni nauky*, 2 (1), s. 84–89.
6. Ponomarov, I. F., Haidatov, O. V. (2002) Biznes-inkubatory yak element infrastruktury rozvytku maloho pidpriemnytstva (zakordonnyi dosvid i perspektyvy yoho vykorystannia v Ukraini). *Ekonomika promyslovosti*, (1), s. 27–32.
7. Prohrama rozvytku biznes-inkubatoriv [Elektronnyi resurs]. Rezhym dostupu : <http://www.wtec.org/loyola/bid/bidukr-ukr.html#background>
8. Prylepa, N. V. (2006) Biznes-inkubator yak odna z suchasnykh orhanizatsiinykh form pidtrymky innovatsiinoi dialnosti. *Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu. Seriya : Ekonomichni nauky*, 5 (2), s. 56–61.
9. Mykytiuk, O. P. (2003) Rozvytok biznes-inkubatoriv ta yikh rol u pidtrymtsi maloho pidpriemnytstva. *Aktualni problemy ekonomiky: nauk. ekon. zhurn.* Kyiv, 11 (29), s. 98–106.
10. Melnyk, T. O. (2015) Analiz stratehii rozvytku maloho pidpriemnytstva v Ukraini. *Problemy ekonomiky.* Kharkiv: Nauk.-dosl. tsentr industr. problem rozvytku, (1), s. 106–111.

Yu. Kulyk

INTERREGIONAL APPROACH TO BUSINESS INCUBATION IN THE CONTEXT OF SMALL BUSINESS DEVELOPMENT

The article deals with interregional approach to business incubation, which is the interaction between local government, business and society in the framework of socio-economic development programs of regions. The functions of activities of business incubators of inter-regional type are considered.

The basic elements of small business support are investigated. The concept of a business incubator of interregional type is studied and its functions, directions, goals and objectives that will allow to solve problems related to the development of small businesses, the consolidation of areas of the region, will provide functional i strengthening sectoral specialization, the integration of regions of Ukraine in the national economy on a competitive basis are considered.

The establishment of business incubators of interregional type allows to increase the number of small high-tech businesses and contributes to their entering on interregional and international markets, creating the conditions for the integration of regional economy of Ukraine in the global economic system.

Keywords: *business incubator; interregional approach; government support; small business; region.*